

Maciej Orkan-Łęcki

"Arcydzieło i stereotyp. (Z zagadnień wartościowania)", Aleksander Bereza, "Acta Universitatis Wratislaviensis. Prace literackie" XVI, Wrocław 1974 : [recenzja]

Biuletyn Polonistyczny 18/2 (56), 162

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

(I) BEREZA Aleksander: Arcydzieło i stereotyp. (Z zagadnień wartościowania.) "Acta Universitatis Wratislaviensis. Prace literackie" XVI. Wrocław 1974 s. 23-42.

Podjąwszy próbę określenia wyznaczników uznania dzieła literackiego za arcydzieło lub stereotyp (kicz), autor ujawnia właściwości poznawcze wypowiedzi wartościujących, zawierających explicite lub implicite owe atrybuty. Poprzez określenie terminu "pole aksjologiczne" otrzymuje narzędzie analizy języka wartościującego badaczy literatury. Pole aksjologiczne skonstruowane wokół trzech atrybutów: oryginalności, tożsamości i niepowtarzalności, w połączeniu z uwikłaniami języka wartościującego składają się, zdaniem autora, na bardzo bogaty - acz trudny do systematycznego przedstawienia - wykaz możliwych wariantów wartościowania.

BP/56/1

M.O.-Ł.

(I) CHAMOT Bolesław: Stereotypowe elementy struktury monologu wewnętrznego w świetle komunikacji literackiej. "Acta Universitatis Wratislaviensis. Prace literackie" XVI. Wrocław 1974 s. 51-60.

Autor wyróżnia dwie grupy stereotypów konstrukcyjnych: stereotyp sytuacji narracyjnej i stereotypy rejestracji strumienia świadomości. Pierwszy z nich, wynikający ze strategii nadawania, narzuca okoliczności towarzyszące zanurzeniu się bohatera-narratora we własną świadomość - typowy przykład to stan izolacji psychicznej, stan snu czy półjawy, formalnie utajony, konkretyzujący się w procesie percepcji dzieła. Drugie rozwiązują problem opozycji programowej nie-spójności z utajoną, "przemycaną" organizacją dzieła poprzez odwołanie się do pozaliterackiego kontekstu - psychologicznej teorii asocjacji. Jest to, zdaniem autora, swoisty psychologiczny mimetyzm, a sytuacja nadawczo-odbiorcza przywołuje metodologiczny wzorzec poznania naukowego, by sobie zapewnić komunikatywność.

BP/56/2

M.O.-Ł.